

Tylińska, Ewelina

"Łucja Charewiczowa (1897-1943). Życie i dzieło", Jadwiga Suchmiel, Częstochowa 2001 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 49/2, 182-184

2004

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przypisy

¹ *Korespondencja polska Marii Skłodowskiej-Curie 1881-1934*. Oprac. K. K a b - z i ń s k a , M. M a l e w i c z , J. P i s k u r e w i c z , J. R ó z i e w i c z . Warszawa 1994 IHN PAN/PTCh, Wyd. IHN PAN.

² S. B o u d i a : *Marie Curie et son laboratoire. Sciences et industrie de la radioactivité en France*. Paris 2001 oraz K. B l a n c : *Marie Curie et le Nobel*. Uppsala 1999.

Jan Piskurewicz
Instytut Historii Nauki PAN
Warszawa

Jadwiga S u c h m i e l : *Łucja Charewiczowa (1897-1943). Życie i dzieło*. Wydawnictwo WSP w Częstochowie 2001

W roku 2001 ukazała się kolejna praca Jadwigi Suchmiel, zajmującej się głównie dziejami i rolą kobiet w nauce polskiej na przełomie XIX i XX wieku. Najnowsza książka teje autorki poświęcona została osobie Łucji Charewiczowej – młodej, obiecującej historyczce z Uniwersytetu Lwowskiego. Niniejsza praca pozostaje w ścisłym związku z poprzednią publikacją J. Suchmiel, w której to zanalizowana została działalność naukowa kobiet w środowisku lwowskim¹. Mistrzami i opiekunami naukowymi Łucji Charewiczowej byli znakomici uczeni wszechnicy Jana Kazimierza. Uczestniczyła ona w seminariach oraz pracowała pod kierunkiem Franciszka Bujaka, Jana Ptaśnika, Teofila Modelskiego. Jej zainteresowania badawcze skupiały się na problematyce kultury materialnej i obyczajowej miast dawnej Rzeczypospolitej. Zagadnienia te z czasem ewoluowały w kierunku studiów nad dziejami kobiet – Ł. Charewiczowa opublikowała kilka prac poświęconych życiu i roli społecznej niewiast polskich, od czasów średniowiecza po wiek XIX. Doskonale rozwijającą się karierę naukową przerwał wybuch II wojny światowej. Przerwa w pracy badawczej nastąpiła w chwili największego rozwoju i przyływu sił twórczych. Łucja Charewiczowa poświęciła się wówczas tajnemu nauczaniu na Uniwersytecie Warszawskim; aresztowana w lipcu 1943 roku, zmarła po pół roku w obozie w Oświęcimiu.

Książka J. Suchmiel ma charakter biograficzny, kolejne rozdziały pracy poświęcone poszczególnym etapom życia badanej postaci. W części pierwszej przedstawione zostały lata dzieciństwa i początkowej edukacji Ł. Charewiczowej, następnie zaś opisano przebieg studiów, kariery uniwersyteckiej oraz scharakteryzowano działalność naukową badaczki. W końcowej partii książki zamieszczono także indeks osobowy oraz spis prac Łucji Charewiczowej.

Część wprowadzającą biografii autorka rozpoczyna od uzasadnienia wyboru badanej postaci. Zauważa, iż losy Ł. Charewiczowej są „egzemplifikacją przemian

zachodzących w procesach edukacyjnych w Galicji i w czasach II Rzeczypospolitej” (s. 5). Istotnie – pokolenie dziewcząt, które weszło w życie wraz z nowym stuleciem, korzystało z całkowicie nowych struktur edukacyjnych. Dzięki tymże zmianom, dotyczącym zarówno szkolnictwa średniego jak i uniwersytetów, generacja Ł. Charewiczowej miała szansę zaistnieć w środowisku naukowym. Autorka zaznacza również, iż życie opisywanej przezeń postaci pozwala na zapoznanie się z funkcjonowaniem ówczesnych struktur uniwersyteckich. Następnie J. Suchmiel pokrótce przedstawia istniejący stan badań (osobie Ł. Charewiczowej poświęcono jak dotąd zaledwie kilka artykułów) oraz prezentuje wykorzystany w niniejszej pracy materiał archiwalny². Tytułem wstępu autorka szkicuje także sylwetkę naukową badaczki oraz wymienia jej najbardziej znaczące publikacje.

Rozdział dotyczący lat dziecinnych (nr II) potraktowany został bardzo skrótowo. Jest to raczej zarysowanie dziedzictwa intelektualnego rodziny oraz warunków dojrzewania umysłowego przyszłej uczonej. Część trzecia różni się istotnie od wcześniejszych rozdziałów, jest bardzo rozbudowana: opisuje czasy studenckie bohaterki, jej pracę asystentki, a w rezultacie osiągnięcie doktoratu i habilitacji. Autorka prezentuje również (kontynuując zagadnienie w dalszych partiach książki) rozwój zainteresowań badawczych Ł. Charewiczowej, kształtowanie się warsztatu naukowego. Przedostania część pracy – najbardziej wartościowa dla badaczy danej tematyki – nosi tytuł *Historia kobiet w twórczości Łucji Charewiczowej* (s. 71–109). Rozdział ten, który wydaje się być osią konstrukcyjną całej książki, opisuje zainteresowanie uczonej przejawami życia kobiet polskich na przestrzeni dziejów.

Poszczególne rozdziały książki odnoszą się do kolejnych etapów życia uczonej. Podział ten nie jest skrupulatnie przestrzegany, odnosi się wrażenie, iż treść kolejnych partii przenika się, a niekiedy nawet powtarza. Stwarza to wrażenie chaosu, tym bardziej zauważalnego, że autorka nadmiernie rozbudowuje niektóre wątki. Przykładowo w rozdziale IV, traktującym o roli historii kobiet w twórczości Ł. Charewiczowej, pojawia się duży fragment opisujący zmiany w pozycji kobiet polskich w okresie międzywojennym. Podobna sytuacja ma miejsce w części III – autorka, przedstawiając rozwój kariery naukowej bohaterki, jednocześnie opowiada o wszystkich pozostałych badaczkach pracujących na Uniwersytecie Lwowskim. Istotne dane, powiązane bezpośrednio z osobą Łucji Charewiczowej, giną w natłoku owych dygresji. Czytelnik z trudem odnajduje w treści książki tak ważne informacje o postępującym wówczas w środowisku lwowskim procesie przemian: przejściu od historii opisowej, kronikarskiej do ujęcia problemowego. W Dwudziestoleciu bowiem pojawiła się wśród naukowców tendencja do analizowania procesów ekonomicznych i gospodarczych na przestrzeni dziejów. Uczeni, a wśród nich uczestniczki Seminarium Historii Społecznej i Gospodarczej profesora Bujaka, badały wpływ owych zjawisk na społeczeństwo. Prowadzono również prace nad poznaniem średniowiecznej kultury materialnej i obyczajowej. Łucja Charewiczowa niewątpliwie stanowiła

część owych przemian i dążeń, czego dowodem jest ewolucja jej zainteresowań badawczych: od dziejów miasta, poprzez analizę zjawiska wielokulturowości w handlu lwowskim, aż po rolę i miejsce kobiet w przedstawionych zagadnieniach. Niestety również dzieje rozwoju naukowego Ł. Charewiczowej nie zostały przez autorkę dostatecznie uwypuklone. Problem ten jest niezwykle trudno śledzić w recenzowanej pracy: fragmenty biografii i opisy twórczości wyłaniają się chaotycznie z rozdziałów III, IV i V. Jakkolwiek część IV nosi tytuł odwołujący się bezpośrednio do twórczości badanej postaci (*Historia kobiet w twórczości. . .*), to jednak zagadnienie to stanowi niewielki fragment. Brakuje również własnych wniosków autorki na temat zebranego materiału badawczego. Jest to tym bardziej dostrzegalne, iż w treści pracy często pojawiają się odniesienia do opracowań zamieszczanych w bibliografii. Są one jednak opatrzone wyłącznie odnośnikiem „zobacz”, bez własnych komentarzy, uwag lub rozwinięcia danego wątku.

Podsumowując stwierdzić należy, iż pomimo pewnych niedociągnięć książka Jadwigi Suchmiel ma istotną wartość przyczynkarską dla badaczy dziejów kobiet w naukowym środowisku lwowskim. Poza tym ocalono od zapomnienia postać obiecującej badaczki o niepospolitym umyśle i doskonałym warsztacie naukowym.

Przypisy

¹ J. S u c h m i e l : *Działalność naukowa kobiet w Uniwersytecie we Lwowie do roku 1939*, Częstochowa 2000.

² Materiały uniwersyteckie z Państwowego Archiwum Obwodowego we Lwowie i Lwowskiej Biblioteki Naukowej im. Wasyla Stefanika; materiały osobiste z Centralnego Państwowego Historycznego Archiwum we Lwowie; dokumentacja z Państwowego Muzeum Auschwitz Birkenau w Oświęcimiu.

Ewelina Tylińska
Instytut Historii Nauki PAN
Warszawa

Dobrochna K a ł w a : *Kobieta aktywna w Polsce międzywojennej. Dylematy środowisk kobiecych*. Kraków 2001 Towarzystwo Wydawnicze „Historia Jagiellonica”.

W roku 2001 ukazała się drukiem rozprawa Dobrochny Kałwy będąca próbą określenia zasadniczych kierunków aktywności kobiet, wzorców osobowych, oraz etosu „kobiety aktywnej” w okresie II Rzeczypospolitej. Rzecz to wartościowa, rzetelna, interesująca zwłaszcza dla tych historyków, którym bliska jest problematyka